

De terugkeer van de gestreepte zeebaars (*Morone saxatilis*)

‘Duurzaam visserijbeheer bestaat’

Tekst: Gé van Beek en
Sima Charters

Illustraties: D.E. Grout, Rene Sehr en
Simacharters

Het spectaculaire herstel van de gestreepte zeebaars aan de oostkust van de Verenigde Staten wordt beschouwd als een van de grootste successen van het gericht beheer van zeevisbestanden. Daarnaast laat het zien dat het duurzaam beheer van (zee)visbestanden mogelijk is. Gé van Beek gaat in op het beheer van een vissoort die zowel voor de sport- als de beroepsvisserij van groot belang is, een vorm van beheer die wellicht ook kansen biedt voor onze zeebaars.

De gestreepte zeebaars (*Morone saxatilis*) is in de Verenigde Staten al eeuwenlang een zeer belangrijke doelsoort voor de sportvisserij. Deze baarsachtige kwam oorspronkelijk voor langs de Atlantische kust van New Brunswick in Canada tot aan Texas. Ruim 100 jaar geleden is de vis geïntroduceerd langs de Pacifische kust en komt daar tegenwoordig voor van Britisch Columbia tot aan Mexico. Daarnaast kent de Verenigde Staten diverse landlocked populaties. Net als alle andere baarsachtigen zijn het echte roofvissen die al snel op vis als belangrijkste voedselbron overschakelen. Het is een anadrome vissoort die voor de paai het zoete water

optrekt. De gestreepte zeebaars kan naar schatting 40 jaar oud worden. Er zijn exemplaren van meer dan twee meter lang en bijna 60 kilo zwaar gevangen.

Overbevissing

De gestreepte zeebaars is zowel voor de sport- als de beroepsvisserij van groot belang. In 1973 bedroeg de aanlanding nog 14 miljoen kilo, daarna stortte de populatie ineen. Er is veel onderzoek verricht naar de mogelijke oorzaken voor de dramatische afname. Verontreinigingen, larvale sterfte, predatie, competitie, ziekten, klimatologische aspecten en waterbeheer speelden hooguit een marginale

Stripers kunnen meer dan twee meter lang worden.

Sportvisserij als uitgangspunt voor een duurzaam visserijbeheer.

rol. De hoofdoorzaak van de afname van de populatie bleek overbevissing te zijn. Vanaf begin 1980 zijn verschillende onderzoeks- en monitoringprogramma gestart met als voornaamste doel het in kaart brengen van de populatiedynamica van de gestreepte zeebaars en -op basis daarvan- het nemen van gerichte beheersmaatregelen.

Herstelprogramma

Om de gestreepte zeebaars voor de ondergang te behoeden is een herstelprogramma met daarin een scala aan beheersmaatregelen in werking gezet. Deze varieerden van een verhoging van een minimumlengte, het instellen van meeneemhoeveelheden en quota tot het instellen van een totaal vangstverbod.

In 1984 kwam er zelfs een wetgeving tot stand waarmee deelstaten konden worden gedwongen tot het instellen van een volledig verbod op de aanvoer van deze vissoort indien ze er zelf niet in slaagden een goed beheer te voeren. In 1989 leek de populatie weer zodanig hersteld dat de beperkende visserijmaatregelen wat konden worden versoepeld. Tegelijkertijd werden zeer hoge boetes vastgesteld voor overtreeders. Om te voorkomen dat de beroepsvisserij op zeebaars in de exclusieve economische zone (5 tot 322 kilometer uit de kust) alsnog de zeebaars zou kunnen overbevissen, werd in 1988 zelfs een volledig vangstmoratorium afgekondigd.

Als onderdeel van het herstelprogramma zijn in de periode 1985-1993 meer dan 7,5 miljoen jonge, gemerkte zeebaarsen uitgezet. Deze vissen hadden een lengte van 2,5-20 cm en 94.000 daarvan werden voorzien van een uitwendig

merk. Het merken van de vissen maakte het mogelijk een beter inzicht te krijgen in de groei, overleving en verspreiding van de individuen.

Hoewel de uitzetprogramma's veel hebben bijgedragen aan de kennis over de soort, bleken ze slechts marginaal bij te dragen aan het daadwerkelijke herstel van de populatie.

De visserijmaatregelen bleken wel uitzonderlijk effectief. In 2004 was de toename van de aantallen gestreepte zeebaars nog steeds in volle gang. Zonder regulering blijft het gevaar van overbevissing echter op de loer liggen. De uitdaging is om te voorkomen dat dit weer gebeurt. Continu zal het beleid en beheer ten aanzien van deze zeebaars moeten kunnen worden aangepast aan de actuele omvang en opbouw van de populatie. Ook zonder menselijke invloed als onttrekking door de visserij blijkt deze soort een sterke dynamiek te kennen. Bijvoorbeeld in het broedsucces dat door klimatologische omstandigheden zowel zeer slechte als zeer goede jaren kent.

Voorrang voor de sportvisserij

De sportvisserij was het intussen gelukt om de grote sociaal-economische waarde van de zeebaarssportvisserij onder de aandacht van de beleidsmakers te brengen. Hierdoor kon deze waarde ook in het herstelplan worden meegewogen in het visserijbeleid. Met als resultaat een maximalisering van het sportvisserijbelang én het streven naar een ecologisch gezonde populatie.

Omdat de maatschappelijke waarde van de zeebaars gevangen door de sportvisserij hoger is dan gevangen

door het beroep is het beheer primair gericht op de sportvisserij. Overigens is de sportvisserij gebonden aan regulerende maatregelen zoals een meeneemlimiet van één vis per sportvisser per dag en een minimummaat van 71 cm zodat de vissen minimaal twee keer hebben kunnen deelnemen aan de paai.

Tussen 1982 en 2000 is het aantal zeebaarzen vervijfvoudigd en dat geldt ook voor het aantal zeebaarstrips ondernomen door sport vissers. De uitgaven door zeebaars sportvissers zijn tussen 1981 en 2000 exponentieel toegenomen tot meer dan 600 miljoen dollar per jaar.

Ongewenste neveneffecten

Recent onderzoek heeft echter ook een mogelijke keerzijde aan het licht gebracht van een al te grote populatie van de gestreepte zeebaars. Grout (2006) beschrijft dat er een toename is van predatie van anadrome vissen door gestreepte baars. Dit geldt ook voor populaties van beschermde soorten als de Atlantische zalm waarvoor

ook speciale beheerplannen zijn. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of de zeebaars een beperkende factor kan zijn bij herstel of voortbestaan van beschermde soorten.

Zeebaars in Nederland

Voor het beheer van de zeebaars (*Dicentrarchus labrax*) in de Nederlandse wateren is het succesverhaal van de gestreepte zeebaars in de Verenigde Staten een bruikbaar voorbeeld. De zeebaarspopulatie staat in West Europa onder druk en in Nederland wordt door de overheid nog steeds niet gewerkt aan een zeebaarsbeheerplan. Om een volledige decimering van zeebaars te voorkomen én een bevisbare zeebaarspopulatie te kunnen behouden is zowel Europese als nationale regulering noodzakelijk. Sportvisserij Nederland heeft inmiddels een initiatief genomen waarbij diverse partijen (beroepsvisserij, ministerie van LNV en natuurbeschermingsorganisaties) zijn benaderd om hier samen aan te gaan werken. **V**

Over de auteur

Gé van Beek is ecoloog en is als beleidsmedewerker bij de sectie Zout werkzaam bij Sportvisserij Nederland.

Geraadpleegde literatuur

- ASMFC (1990). Source document for the supplement to the Striped Bass Fisheries Management Plan Amendment #4. Atlantic States Marine Fisheries Commission, Washington, D.C. Fisheries Management Report #16.
- Grout, D.E. (2006). Interactions between striped bass (*Morone saxatilis*) rebuilding programmes and the conservation of Atlantic salmon (*Salmo salar*) and other anadromous fish species in the USA. ICES Journal of Marine Science, Volume 63, no 7. ICES Journal of Marine Science.
- Richards, R.A., and P.J. Rago (1999). A case history of effective fishery management: Chesapeake Bay striped bass. North American Journal of Fisheries Management 19: 356-375

Het beheer van de gestreepte zeebaars is mogelijk een voorbeeld voor een duurzaam beheer van de Europese zeebaars.

